

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

๑. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

โดยในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากประชาชนในตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๓๗๖ คน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายปิด และปลายเปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-Test) และค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

๕.๑.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ประชาชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศ เป็นเป็นหญิง จำนวน ๒๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘ มีอายุระหว่าง ๓๐ – ๔๐ ปี จำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓ เป็นชาวไร่/ชาวนา จำนวน ๑๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕ การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน ๑๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๔ มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ จำนวน ๒๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๖

๕.๑.๒ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกๆ ด้าน มีค่าเฉลี่ย ๓.๕๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

๑. ด้านธัมมัญญา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักเหตุ” ประชาชนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๘

๒. ด้านอัตถัญญา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักผล” ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๘

๓. ด้านอัตตัญญา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักตน” ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓

๔. ด้านมัตตัญญา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักประมาณ” ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๙

๕. ด้านกาลัญญา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา” ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๔

๖. ด้านปริสัญญญา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักชุมชน” ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓

๗. ด้านบุคคลัญญดา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักบุคคล” ประชาชนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๓

๕.๑.๓ ผลทดสอบสมมติฐาน

ผลทดสอบสมมติฐาน ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลได้แก่ เพศ, อายุ, อาชีพ, การศึกษา และรายได้ต่อเดือนเพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนมีเพศต่างกัน มีความเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนมีอายุต่างกัน มีความเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนมีอาชีพต่างกัน มีความเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนมีการศึกษาต่างกัน มีความเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๕.๑.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ สรุปได้ดังนี้

๑. ปัญหา อุปสรรค

ด้านความเป็นผู้รู้จักเหตุ ผู้นำแก้ปัญหาตามใจตนเอง โดยไม่ฟังความคิดเห็นของเหตุผลของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

ด้านความเป็นผู้รู้จักผล ผู้นำขาดการดำเนินงานตามโครงการที่ตนวางแผน และเน้นแต่จัดกิจกรรมมากเกินไป

ด้านความเป็นผู้รู้จักตน บางครั้งผู้นำก็ทำโครงการต่างๆ โดยไม่คิดคำนึงถึงว่าอันไหนควรทำก่อน อันไหนควรทำหลัง

ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณ ผู้นำใช้งบประมาณในการบริหาร อบต. เกินความจำเป็น

ด้านความเป็นผู้รู้จักกาล ผู้นำขาดการจัดลำดับความสำคัญ ในการบริหารงาน อบต.

ด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน ผู้นำยังเข้าไม่ถึงประชาชนเท่าที่ควร จึงไม่สามารถรู้ปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริง

ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล ผู้นำขาดการส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาและใช้บุคลากรไม่เหมาะสมกับงาน

๒. ข้อเสนอแนะ

ด้านความเป็นผู้รู้จักเหตุ ผู้นำควรให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน เพื่อให้เกิดมุมมองหลากหลายและแก้ปัญหาได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

ด้านความเป็นผู้รู้จักผล ผู้นำควรมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหาร อบต. และควรถามความคิดเห็นของประชาชนให้มาก

ด้านความเป็นผู้รู้จักตน ผู้นำควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการประพฤติของตน และควรพิจารณาโครงการต่าง ๆ ว่า โครงการนั้นทำแล้วเกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด

ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณ ผู้นำควรวางแผนงานให้สามารถปฏิบัติได้และเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่

ด้านความเป็นผู้รู้จักกาล ผู้นำควรจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินกิจกรรมหรือการบริหารงานของ อบต.

ด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน ผู้นำควรออกไปสำรวจความทุกข์ยากของประชาชน แล้วนำปัญหาต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อทันต่อความต้องการของประชาชน

ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล ผู้นำควรส่งเสริมบุคลากรในองค์กรให้เกิดความรู้ความสามารถ และได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ และควรใช้บุคลากรให้เหมาะสมกับการงานที่พึงกระทำได้

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

จากผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสามารถนำหลักสัปปริสธรรมไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานส่วนตำบลได้จริงทุกด้าน และแสดงให้เห็นออกมาในรูปของผลงาน เพราะว่าผลงานจะเป็นเครื่องชี้วัดว่าหลักสัปปริสธรรมนั้น นำไปประยุกต์ใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลได้จริง ย่อมเป็นผลต่อความเจริญก้าวหน้าของบุคคลากรในองค์การและในชุมชนให้ได้รับความสุขอย่างถ้วนหน้า ซึ่งสอดคล้องกันวิจัยของ พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุกอินทร์) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปปริสธรรม ๗” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปปริสธรรม ๗ โดยรวมอยู่ในระดับมาก^๑ พระจำรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการ ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก^๒ พระมหาคมเพชร วชิรปญโญ (เรืองผา) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การนำหลักสัปปริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า มีการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมในการบริหาร

^๑ พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุกอินทร์), “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปปริสธรรม ๗”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^๒ พระจำรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง), “การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

ราชการส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง ๗ ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก^๓ **พระยุทธศิลป์ ยุทธสิปป (อุปศรี)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลัก สัปบุริสธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลัก สัปบุริสธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก^๔ **พระไพโรจน์ ธรรมวโร (วงศ์ภักดี)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ ของผู้บริหารตามหลักสัปบุริสธรรม ๗ ในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่า มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก^๕ **พระจันทร์คำ คุณวีโร (ดีขอ)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักสัปบุริสธรรม ๗ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติ ธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง ๕ ด้าน โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก^๖ **พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การ บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปบุริสธรรม ๗ อำเภอแม่เว้ง จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปบุริสธรรม ๗ อำเภอแม่เว้ง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความเห็นอยู่ในระดับมาก^๗

^๓ พระมหาคัมเพชร วชิรปัญญา (เรืองผา) “การนำหลักสัปบุริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร ราชการส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

^๔ พระยุทธศิลป์ ยุทธสิปป (อุปศรี) “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปบุริสธรรม ๗ ของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^๕ พระไพโรจน์ ธรรมวโร (วงศ์ภักดี), “ศึกษาพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลัก สัปบุริสธรรม ๗ ในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^๖ พระจันทร์คำ คุณวีโร (ดีขอ), “การบริหารงานบุคคลตามหลักสัปบุริสธรรม ๗ ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

^๗ พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา), “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลัก สัปบุริสธรรม ๗ อำเภอแม่เว้ง จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ ดังนี้

๑. อัมมัญญตา คือ รู้จักเหตุ จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อที่มากที่สุด พบว่า เป็นผู้เข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์ของการบริหารกิจการของ อบต. แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร อบต.เป็นผู้ที่มีความรู้ในการบริหารเป็นอย่างดี และส่วนข้อที่น้อยที่สุด คือ เป็นผู้ที่ตัดสินใจโดยยึดระเบียบกฎเกณฑ์ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร อบต.นั้นรู้และเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์อยู่ แต่มีการตัดสินใจยึดระเบียบกฎเกณฑ์น้อย จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุกอินทร์) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗” พบว่า ท่านเป็นผู้ที่เข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์ของการบริหารกิจการคณะสงฆ์^{๘๘} พระจำรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” พบว่า คณะกรรมการชุมชนทราบระเบียบข้อปฏิบัติกฎเกณฑ์ของชุมชน^{๘๙} พระเฉลิมพงศ์ จรณสมฺปนโน (แก้วกัณหา) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ท่านเป็นผู้บริหารที่เข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์ของการบริหาร^{๙๐} พระยุทธศิลป์ ยุทธศิลป์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพธาราม จังหวัดนครพนม” พบว่า เจ้าหน้าที่ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบและปฏิบัติต่อประชาชนเท่าเทียมกันทุกด้าน^{๙๑}

๒. ด้านอัตถิยัญตา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักผล” จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มากที่สุด พบว่า เป็นผู้ที่มีจุดหมายหรือมีเป้าหมายในการทำงาน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร อบต. รู้ว่างานที่ตนเองทำนั้นทำเพื่ออะไร และมีประโยชน์อย่างไรต่อองค์กรและประชาชนอย่างไร ส่วนข้อน้อย

^{๘๘} พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุกอินทร์), “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗”.

^{๘๙} พระจำรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง), “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”.

^{๙๐} พระเฉลิมพงศ์ จรณสมฺปนโน (แก้วกัณหา), “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์”.

^{๙๑} พระยุทธศิลป์ ยุทธศิลป์ (อุปศิริ) “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพธาราม จังหวัดนครพนม”.

ที่สุด คือ เป็นผู้ที่ดำเนินงานตามแบบแผน หรือขั้นตอนที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร อบต. มีการดำเนินงานตามแบบแผน หรือขั้นตอนที่กำหนดไว้อยู่ แต่ว่าแบบแผนหรือขั้นตอนต่าง ๆ นั้นไม่ตรงตามแผนที่วางไว้ เพราะแผนงานต่าง ๆ นั้นต้องมิงงบประมาณ ดังนั้นจึงไม่ทันตามแผน หรือความต้องการของประชาชน จึงสอดคล้องกับงานวิจัย **พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุกอินทร์)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗” พบว่า ท่านเป็นผู้ที่มีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์^{๑๒} **พระจำรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” พบว่า คณะกรรมการชุมชนมุ่งมั่นในการทำงานให้ถึงจุดหมายที่ประชาชนต้องการ^{๑๓} **พระยุทธศิลป์ ยุทธสิขโป (อุปศรี)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอนครสวรรค์ จังหวัดนครพนม” พบว่า เจ้าหน้าที่รู้จุดมุ่งหมายในงานที่ทำให้ประชาชนได้รับบริการที่ตรงตามความต้องการของประชาชน^{๑๔} **พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกันหา)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอม่วงก้ง จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ท่านเป็นผู้บริหารที่มีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการบริหารสถานศึกษา^{๑๕}

๓. ด้านอัตตัญญูตา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักตน” จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อที่มากที่สุดพบว่า เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสดงว่า ผู้บริหาร อบต. เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ๆ ให้องค์กร และชุมชน และส่วนที่น้อยที่สุดคือ เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่น ขยัน อดทน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุกอินทร์)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปปุริสธรรม

^{๑๒} พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุกอินทร์), “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗”.

^{๑๓} พระจำรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง), “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”.

^{๑๔} พระยุทธศิลป์ ยุทธสิขโป (อุปศรี) “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอนครสวรรค์ จังหวัดนครพนม”.

^{๑๕} พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกันหา), “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอม่วงก้ง จังหวัดนครสวรรค์”.

๗” พบว่า ท่านเป็นผู้นำ ที่มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์^{๑๖} **พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์” พบว่า ท่านเป็นผู้บริหารนาที่มีวิสัยทัศน์ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารสถานศึกษา^{๑๗}

๔. ด้านมัตตัญญูตา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักประมาณ”จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จัหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อที่มากที่สุด พบว่า กำหนดแผน หรือนโยบายมีความโปร่งใสสอดคล้องเหมาะสมและพอดี ส่วนข้อที่น้อยที่สุด คือ สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชายึดตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูอุทัยกิจพิพัฒน (วิรัต สุกอินทร์)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจัหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปปริสธรรม ๗” พบว่า ท่านเป็นผู้กำหนดแผนหรือนโยบายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีความเหมาะสมและพอดี^{๑๘} **พระจำรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” พบว่า คณะกรรมการชุมชนบริหารจัดการงบประมาณภายในชุมชนได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง^{๑๙} **พระยุทธศิลป์ ยุทธสิขโป (อุปศรี)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จัหวัดนครพนม” พบว่า จัดสรรงบประมาณอย่างพอเหมาะพอดี^{๒๐} **พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์” พบว่า ท่านเป็นผู้บริหารที่ กำหนดแผนหรือนโยบายในการบริหารสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมและพอดี^{๒๑}

^{๑๖} พระครูอุทัยกิจพิพัฒน (วิรัต สุกอินทร์), “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจัหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปปริสธรรม ๗”.

^{๑๗} พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา), “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์”.

^{๑๘} พระครูอุทัยกิจพิพัฒน (วิรัต สุกอินทร์), “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจัหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปปริสธรรม ๗”.

^{๑๙} พระจำรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง), “การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”.

^{๒๐} พระยุทธศิลป์ ยุทธสิขโป (อุปศรี) “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จัหวัดนครพนม”.

^{๒๑} พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา), “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์”.

พระไพริวัลย์ ธมฺมวโร (วงศ์ภักดี) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักสัปติธรรม ๗ ในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่า จัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาที่เหมาะสมกับงบประมาณ^{๒๒}

๕. ด้านกาลัญญตา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา” จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปติธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบึงน้ำเต้า อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อที่มากที่สุดพบว่า สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาก่อนและหลังได้ดี ส่วนข้อที่น้อยที่สุด คือ เป็นผู้ที่แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันต่อเหตุการณ์ และเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระจำรัส ฐิตธมฺโม (สวาส โพธิ์กลาง)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีการลำดับขั้นตอนในการทำงาน^{๒๓} **พระยุทธศิลป์ ยุทธศิลป์ (อุปศรี)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอนครหลวง จังหวัดนครพนม” พบว่า เจ้าหน้าที่มีการลำดับขั้นตอนในการทำงาน^{๒๔} **พระเฉลิมพงศ์ จรณสมฺปนฺโน (แก้วกัณหา)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปติธรรม ๗ อำเภอมะนัง จังหวัดนครสวรรค์” พบว่าท่านเป็นผู้บริหารที่สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาก่อนและหลังได้ดี^{๒๕}

๖. ด้านปรีชาญาณ หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักชุมชน” จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปติธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบึงน้ำเต้า อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อที่มากที่สุดพบว่า เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนและองค์กร ส่วนข้อที่น้อยที่สุด คือ ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุกอินทร์)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ตาม

^{๒๒} พระไพริวัลย์ ธมฺมวโร (วงศ์ภักดี), “ศึกษาพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักสัปติธรรม ๗ ในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”.

^{๒๓} พระจำรัส ฐิตธมฺโม (สวาส โพธิ์กลาง), “การประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”.

^{๒๔} พระยุทธศิลป์ ยุทธศิลป์ (อุปศรี) “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอนครหลวง จังหวัดนครพนม”.

^{๒๕} พระเฉลิมพงศ์ จรณสมฺปนฺโน (แก้วกัณหา), “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปติธรรม ๗ อำเภอมะนัง จังหวัดนครสวรรค์”.

หลักสัปปริสธรรม ๗”พบว่า ท่านเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนและทุกองค์กร^{๒๖} **พระยุทธศิลป์ ยุทธสิขโป (อุปครี)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม” พบว่า เจ้าหน้าที่ให้การต้อนรับและบริการด้วยอัธยาศัยไมตรีที่ดี^{๒๗} **พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปริสธรรม ๗ อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ท่านเป็นผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนและทุกองค์กร^{๒๘}

๗. ด้านบุคคลัญญตา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักบุคคล” จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อที่มากที่สุดพบว่า สามารถสื่อสารและประสานงานกับผู้ได้บังคับบัญชาได้ดี ส่วนข้อที่น้อยที่สุด คือ ให้อีกโอกาส และสนับสนุนคนที่มีความรู้ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระจำรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” พบว่า คณะกรรมการชุมชนรับฟังปัญหาจากประชาชนในชุมชนทุกระดับฐานะพร้อมให้คำแนะนำและช่วยเหลืออย่างเต็มที่^{๒๙} **พระยุทธศิลป์ ยุทธสิขโป (อุปครี)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม” พบว่า เจ้าหน้าที่มีความเอื้ออาทรต่อประชาชนผู้มาขอรับบริการ^{๓๐} **พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลัก

^{๒๖} พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัต สุกอินทร์), “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปปริสธรรม ๗”.

^{๒๗} พระยุทธศิลป์ ยุทธสิขโป (อุปครี) “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม”.

^{๒๘} พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา), “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปริสธรรม ๗ อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์”.

^{๒๙} พระจำรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง), “การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”.

^{๓๐} พระยุทธศิลป์ ยุทธสิขโป (อุปครี) “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม”.

สัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ท่านเป็นผู้บริหารที่ให้โอกาสและสนับสนุนคนที่มีความรู้ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม^{๓๑}

๕.๒.๒. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำในการริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตาม สถานภาพส่วนบุคคล

จากการเปรียบเทียบภาวะผู้นำในการริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ตามความเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ๕ ด้าน คือ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ต่อเดือน ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑. **เพศ** ประชาชน ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าประชาชนไม่ว่าชายหรือหญิงก็มีความเห็นต่อภาวะผู้นำในการริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ **พระจำรัส จิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ” พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน^{๓๒} **พระไพโรจน์ ธรรมวโร (วงศ์ภักดี)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ” ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตาม

^{๓๑} พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกันหา), “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์”.

^{๓๒} พระจำรัส จิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง), “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”.

หลักสัปปุริสธรรม ๗ จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ไม่แตกต่างกัน^{๓๓}

๒. อายุ ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบึงน้ำเต้า อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ **พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ครู และเจ้าหน้าที่ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านรู้จักเหตุ ด้านรู้จักผล มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ ที่ .๐๑ และในภาพรวม พบว่า ครู และเจ้าหน้าที่ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ที่ .๐๕^{๓๔} **พระไพรวลัย ธมมวโร (วงศ์ภักดี)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน^{๓๕} **พระจันทร์คำ คุณวีโร (ดิขอ)** “การบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูอายุต่างกันมีความคิดเห็นในการบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ว่าผู้บริหารและครูอายุต่างกันมีความคิดเห็นในการบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แตกต่างกัน^{๓๖}

^{๓๓} พระไพรวลัย ธมมวโร (วงศ์ภักดี), “ศึกษาพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”.

^{๓๔} พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา), “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์”.

^{๓๕} พระไพรวลัย ธมมวโร (วงศ์ภักดี), “ศึกษาพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”.

^{๓๖} พระจันทร์คำ คุณวีโร (ดิขอ), “การบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”.

๓. อาชีพ ประชาชน ที่มีอาชีพ แตกต่างกันมีความเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระจรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” พบว่า ประชาชนมีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๓๗}

๔. การศึกษา ประชาชน ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่าง กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกันหา)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอม่วงก่ จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ครู และเจ้าหน้าที่ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอม่วงก่ จังหวัดนครสวรรค์แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านรู้จักเหตุ ด้านรู้จักตน ด้านรู้จักบุคคล แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ที่ .๐๕ และในภาพรวมพบว่า ครู และเจ้าหน้าที่ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตาม หลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอม่วงก่ จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ที่ .๐๕^{๓๘} **พระไพรวลัย ธมมวโร (วงศ์ภักดี)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอัตถิยัญตา รู้จักผล และด้านอัตตัญญตา รู้จักตน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่

^{๓๗} พระจรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง), “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”.

^{๓๘} พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกันหา), “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอม่วงก่ จังหวัดนครสวรรค์”.

แตกต่างกัน^{๓๙} **พระจันทร์คำ คุณวีโร (ดีขอ)** “การบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและครู วุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นในการบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ว่า ผู้บริหารและครูมีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นในการบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แตกต่างกัน^{๔๐}

๕. รายได้ต่อเดือนประชาชน ที่มีรายได้ แตกต่างกันมีความเห็นต่อ ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระจำรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” พบว่า ประชาชนมีรายได้รวมต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๔๑}

^{๓๙} พระไพโรจน์ วัฒนาวโร (วงศ์ภักดี), “ศึกษาพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”.

^{๔๐} พระจันทร์คำ คุณวีโร (ดีขอ), “การบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”.

^{๔๑} พระจำรัส ฐิตธมโม (สวาส โพธิ์กลาง), “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

๑. ควรจัดโครงการอบรมพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม และหลักธรรมอื่นๆ แก่ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้ที่สนใจ

๒. ควรจัดโครงการอบรม พัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงการพัฒนาท้องถิ่น ให้กับผู้นำ และกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ที่สนใจ เพื่อเพิ่มศักยภาพ ในการบริหารองค์กร

๓. ควรจัดโครงการอบรม และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้นำ ให้กับผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล, ข้าราชการ, พนักงาน, เจ้าหน้าที่, ประชาชน และเยาวชน ที่สนใจในพื้นที่

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลควรนำหลักสัปปุริสธรรม มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการบริหารงานต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แก่องค์กร และประชาชน

๒. ผู้นำควรนำปัญหา อุปสรรค ที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น

๓. ผู้นำควรส่งเสริมการปลูกฝังเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของคนในองค์กร และชุมชน ให้เกิดเป็นรูปธรรม ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชนอื่นๆ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบุงน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ควรศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล บุงน้ำเต้า

๒. ควรศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการ และการแก้ไขปัญหาในเขต อบต. บุงน้ำเต้า

๓. ควรศึกษาแรงจูงใจของข้าราชการ, พนักงาน, เจ้าหน้าที่ ใน อบต. บุงน้ำเต้า